

mélyült kutatói tevékenységről tanúskodó tudományos munka. Bár a szerző nem tárgyalta a szamojéd jelzős szerkezetek minden kérdését, számos ponton eredményei az eddigi kutatásokhoz képest igen nagy haladást jelentenek. Az értekezés tehát uráli nyelvtudományunk értékes gyarapodása; széleskörű problémalátása, módszeres felépítése és eredményeinek megfogalmazási módja már a vita folyamán is bebizonyította gondolatindító jellegét. N. Sebestyén Irén nagy érdeme, hogy sikerrel veti fel a magyar és az általános nyelvészet számára nagy fontosságú kérdések egész sorát, s ezzel is meggyőző bizonyítékot szolgáltat arra, hogy a finnugor, valamint a szamojéd nyelvek rendszeres tanulmányozása hazánkban nagy jelentőségű mind a nemzeti tudományok szempontjából, mind pedig nemzetközi vonatkozásban. Mindezek alapján a bíráló bizottság egyhangúlag javasolja a TMB-nak, hogy N. Sebestyén Irén a nyelvészeti tudományok doktora fokozatot nyerve el.”

A vitát összefoglalta:

Hajdú Péter

KOLTAY-KASTNER JENŐ: „POLITIKAI BÍRÁLAT ÉS TÁRSADALMI SZATÍRA AZ OLASZ IRODALOMBAN METASTASIÓTÓL FOSCOLOIG” CÍMŰ DOKTORI DISSZERTÁCIÓJÁNAK VITÁJA*

A Tudományos Minősítő Bizottság 1956. június 15-re tűzte ki Koltay-Kastner Jenő professzor doktori értekezésének megvitatását. Az opponensi vélemények, Koltay professzor válasza és az elhangzott hozzászólások alapján a Bizottság egyhangú határozatot hozott, melynek alapján javasolta a doktori cím odaítélését Koltay-Kastner Jenő professzornak.

Hajnal István opponensi véleményében a történettudomány szemszögéből közelíti meg a Koltay munkájában vizsgált irodalomtörténeti kérdést. Megállapítja, hogy olyan társadalomrajz, amely a társadalmat úgy ábrázolja, hogy az „az irodalom termelő talajának tűnjék fel”, eleddig még kevés született, s szerzőnek ezzel a hiánnyal is meg kellett küzdenie, amikor az 1740–1830 közötti irodalomtörténeti korszak szatírairodalmát tette vizsgálódásai tárgyává. „A szerző célja, az — mondja Hajnal opponensi véleményében — hogy felszínre hozza az olasz írók műveiben található haladó, forradalmi elemeket, amelyeket az újabb polgári olasz irodalomtörténetírás elhallgatott. Célja, hogy egyes írók eddigi közkeletű képét módosítsa, s együttesen az egész korszak belső forrongásáról elevenebb képet adjon. Bizonyosra vesszük, hogy a szerző eredményeit méltányolni fogja a mai olasz irodalomtörténet is.”

Hajnal István ugyanakkor megállapítja, hogy a disszertáció még sokoldalúbbá tehetné volna a társadalmi fejlődés és irodalom összefüggésének képét és ezzel kapcsolatban néhány, szerinte jelentős gondolatra hívja fel a figyelmet.

Elemzi az írónak, valamint az abbé-típusnak szerepét a XVIII. századi olasz társadalomban s megállapítja, hogy az olasz irodalom szociális elhelyező-

* A vita teljes anyaga megtalálható az Irodalomtörténeti Intézet Könyvtárának — az Eötvös Könyvtárak — archívumában.

désének „összefoglalóbb, határozottabb körvonalait kellett volna egy oly műnek adnia, amely az irodalmi társadalombírálattal foglalkozik”. Ugyanakkor felvázolja az olasz társadalomfejlődésnek egy olyan képét, amely, szerinte, társadalmi tényezők és irodalom összefüggéseinek még mélyebb rajzát adhatta volna: „Tény — írja Hajnal — hogy Itália népei vetették le magukról, legelőször Európában, már a középkorban, a feudalizmus kötelékeit. Szabad a parasztság a földön, szabad a polgárság a városokban. A földművelés, az ipar, a kereskedelem, az irodalom, a művészet és a tudomány terén Itáliáé volt a vezetés Európában.

Honnan van tehát az, hogy mintegy a XVII. sz.-tól kezdve mégis már az Alpokon-túli nyugati társadalmaké a vezetős szerep? Honnan a XVIII. sz. Itáliájának belső ziláltsága, viszonylagos nagy elmaradottsága? Hogyan tért vissza egy sajátos új feudalizmus, amelyben a grófok s hercegek sokaságának udvara körül fordul meg a társadalom egész élete?”

Hajnal István opponensi véleménye a továbbiakban ennek a hanyatlásnak, sajátos „újfeudalizmusnak” vonásait elemzi, megállapítja, hogy annak részleteit a történettudomány korántsem derítette még fel, és hangsúlyozva, hogy az irodalomtudomány viszont ugyanakkor „az iskolázás társadalmi szerepének rajzával” adós. „Milyen termékeny dolog lenne — szögezi le végül Hajnal — ha Koltay-Kastner folytathatná vizsgálatait a XVIII. század Itáliájának társadalombíráló irodalmáról, s a történettudomány asszisztálna e munkájához!”

Kardos Tibor opponensi véleményében hangsúlyozza, hogy „Koltay-Kastner Jenő a hazai italianisztika, s közelebről az olasz—magyar irodalmi érintkezések, valamint a magyar irodalom régi kutatójának doktori értekezése, a XVIII. század irodalmi képének egy számunkra igen értékes, de ugyanakkor kevésbé kidolgozott vonását elemzi, a társadalmi szatírárt. A csaknem félezer lapot kitevő nagyarányú anyaggyűjtés az olasz risorgimento előfeltételeinek jobb megértéséhez vezet, a XVIII. század olasz írói közül nem egynek — mint pl. Metastasionak, Alfierinek, Foscolonak — hagyományos arcképét jelentékenyen gazdagítja vagy megváltoztatja, s általában a század irodalmának képét gazdagabbá és árnyaltabbá teszi.”

Kardos Tibor a továbbiakban azt fejtegeti, mennyiben ért egyet és mennyiben nem Koltay módszerével és eredményeivel. Megállapítja, hogy Koltay a pozitivizmus jó hagyományait gyümölcsözően állítja a marxista—leninista irodalomtudományi módszer szolgálatába. Ugyanakkor rámutat, hogy a mű néhány gyengéje a módszer — a marxizmus—leninizmus — helyenként bizonytalan alkalmazásából fakad.

Éppen a marxizmus—leninizmus módszerének helyes alkalmazása szemszögéből kifogásolja Kardos a mű címét, melyet tautologikusnak érez, mivel a társadalmi szatíra lényegében magában foglalja a politikai bírálatot, ezért talán élesebb, egyszerűbb lett volna egy ilyesféle cím: „Társadalmi szatíra az olasz felvilágosodás irodalmában.” Ugyanígy, a marxizmus—leninizmus kutatási módszerének széleskörű alkalmazása szemszögéből hiányolja Koltay művében az olasz félsziget „gazdasági rendjének, társadalmi szerkezetének, a benne végbemenő osztályharcnak mélyreható elemzését”. Hasonlóképpen elvi síkon kellett volna a műnek sok író társadalmi helyzete ellentmondásosságát tárgyalni. Ebben a vonatkozásban a „kalandorokról” szóló fejezet megbontja a mű egységét, mert, Kardos nézete szerint, az ebben a fejezetben tárgyalt író-abbék jelentős szerepet töltöttek be az olasz társadalmi

fejlődésben. Egyébként az író-abbék érdemei tekintetében Kardos teljesen egyetért a szerző „helyes megállapításaival”.

„Igen értékesek azok az utalások — állapítja meg Kardos — amelyekkel Marxnak a milánói merkantilistákról vallott felfogását vázolja (Koltay), s általában jól sikerült a lombardiai felvilágosodás rajza.” Ugyanakkor Kardos úgy érzi, hogy a Caffé irodalmi körének szerepe és Pietro Varri kozmopolitizmusa kapcsán némi bizonytalanság érezhető Koltay elemzésében. „A Caffé irodalmi körének küzdelme a monopólium ellen — mondja Kardos — a kereskedelem szabadságáért (tehát a vámhatárok lerombolásáért) a népek mint fogyasztónak felismerése — a marxizmus—leninizmus tanítása szerint — elválaszthatatlan attól, hogy ugyanez a folyóirat megvédi Goldoni realista művészetét, aki a népet ábrázolja, és a hanyatló társadalmi osztályokat kiéneikli, és elválaszthatatlan attól, hogy ugyanez a folyóirat hasábjain, — ha elszigetelten is — hangot ad az olasz hazafiúi érzésnek, az egységes piac, a nagy fogyasztó tömegek, a *szabad burzsoá nemzet* hazájának, a »patria degli italiani«-nak.”

Koltay felismeri, hogy a milánói felvilágosodásban nagy szerepet játszanak a közgazdasági problémák, azonban, Kardos megállapítása szerint, nem hangsúlyozza, hogy ebben mekkora szerepe volt az osztrák—magyar monarchia sajátos társadalmi szerkezetének, az olasz tartományokra szánt osztrák gyarmati rendszerek.

A lombard felvilágosodás elemzése kapcsán — állapítja meg Kardos — a marxizmus—leninizmus következetesebb alkalmazása „Beccaria méltányosabb, s a valóságnak megfelelőbb ábrázolását hozta volna létre. Helytelen Beccariában elsősorban a megalkuvót, nem pedig a példátlan hatású újítót látni.”

Teljesen egyetért Kardos a szerzőnek Parini *Il Giorno*-jára vonatkozó értékelésével, azonban nem tartja elég meggyőzőnek az értékelést támogató érvelést.

Kardos a szerző egyébként igen sikerült Alfieri-ábrázolásában is mélyebbre ható társadalomrajzot tartana szükségesnek, amelyből kibontakoznék, hogy „Alfieri bírálata a kereskedelmi tőkével és a gyarmati kizsákmányolással szemben egyáltalán nem campanellai utópista alapról történik, hanem az alkotmányos monarchia liberális nemességének szíve mélyéről”.

Kardos a disszertáció gyengébb pontjait általában „a történeti elemzés hiánya, vagy elnagyoltsága” terén látja, ugyanakkor azt is megállapítja, hogy az esztétikai elemek kidomborítása és mélyreható vizsgálata is igen gyümölcsöző lett volna. Hiányolja, hogy a mű „nem látja meg Goldoniban Parini mellett a kor legnagyobb társadalombíráját, a feudalizmus felbomlasztásának legnagyobb hatású íróját”.

Kardos Tibor bíráló megjegyzéseinek ezzel nagyjából végére is ér, s a továbbiakban azt vizsgálja, mily mértékben járul hozzá Koltay-Kastner Jenő műve a XVIII. század olasz irodalmáról vallott hagyományos felfogásunk megváltoztatásához, s általában, milyen új elemekkel gazdagítja az italianisztikát. Különösen kiemeli a Metastasio-ról és Alfieriről szóló kitűnő elemzéseket, a Parini-ról adott fejlődésrajzot, valamint Foscolo munkásságának méltatását. Bár Kardos a „kalandorokról” szóló fejezet feldolgozása terén a fent már jelzett fennmaradásokkal él, Koltay feldolgozását alapvetőnek tekinti, Casanova és Cagliostro egyéniségének Koltay-rajzolta portréit feltétlenül helytállóknak tartja. A disszertáció egyik eredménye Giambattista Casti

felfedezése, alakjának Koltay egész fejezetet szentel, mélyen és részletesen elemzi életét, műveit, jelentőségét. Különösen jelentős a *Poema Tartaro*-ról és az *Animali parlanti*-ről adott műelemzés, ez utóbbit tekinti Koltay az első polgári eposznak.

Befejezésül Kardos Tibor opponensi véleményét a következőkben foglalja össze: „Koltay-Kastner Jenő doktori értekezése méltó folytatása gazdag tudományos életpályájának a tekintetben, hogy lelkiismeretes, gondos vizsgálódásaival, nagy tárgyszeretetével, a XVIII. sz. olasz irodalmának hagyományos kánonjába az utolsó harminc év szakirodalmát is érezhetően megtoldva új színeket és fontos elemeket tud vinni. Hogy ez sikerült, az nagy mértékben köszönhető előbb említett tudós adottságain kívül a helyes módszernek, és tudományos világnézetnek, a marxizmus—leninizmusnak.”

Gárdi László opponensi véleményének bevezetésében hangsúlyozza, hogy a disszertáció legfőbb erényeiről — a helyes tárgyválasztásról, anyaggazdagságról és változatosságáról — Hajnal István és Kardos Tibor már szóltak, ezért ő a disszertáció egyes konkrét részleteihez fűz bíráló megjegyzéseket. Észrevételeit hét pontba foglalja:

1. A disszertáció sajnálatosan szűkre veszi Metastasio alakjának, művészetének, jelentőségének elemzését. Sok adattal igyekszik bizonyítani, hogy Koltaynak a mű céljához mérten Metastasio-ról kimerítőbb képet kellett volna festenie: „Mindent összevéve, helyes tehát, hogy a mű »peristyle«-jét — ahogyan egy-egy mű bevezető részét MEILLET szokta nevezni — Metastasio alkotta, de nem helyes, hogy e rész szerfölött szűkre méretezett, s így kimaradtak belőle fontos, sőt részben közismert adatok is.”

2. A tanulmány III. (A lombardiai felvilágosodás), IV. (Olasz kalandorok), V. (Szatírák) c. fejezeteivel Gáldi nem foglalkozik részletesen, csupán néhány részletkérdésre hívja fel a figyelmet. Hiányolja, hogy Kastner legalább jegyzetben nem utalt azoknak a nyelvészeti problémáknak elágazásaira, amelyek Beccariának az olasz nyelvvel kapcsolatos nyilatkozatára vonatkoznak. Nem ért egyet Koltayval abban, hogy, Casanováról szólva, mintegy érdemül tudja be, hogy a szabadkőművességet nem sokra becsülte. „Pedig a XVIII. századi szabadkőművességről joggal mondhatjuk el egy modern francia történésszel, EDMOND PRECLINNEL — mondja Gáldi — hogy „elle a développée chez les nobles la religion de l'égalité, de la liberté, du progrès”.

Igen jónak tartja Gáldi a disszertáció V. fejezetének azt a részét, amelyben Passeroni-t, a Cicero-eposz íróját mutatja be. Eredményesen vizsgálja a disszertáció — Gáldi szerint — Richardson, Sterne és Passeroni kapcsolatait, s így eljut angol—olasz vonatkozású összehasonlító irodalomtörténeti problémákhoz is.

3. A Casti-val foglalkozó rész nagyobb terjedelmével Gáldi egyetértene, ha e fejezet terjedelméhez igazodnék a mű többi része is. Hiányolja, hogy Koltay viszonylag keveset foglalkozik Casti novelláival, pedig van „e novelláknak is bizonyos eszmei magva: a természetes hajlamokat bénító és elferdítő konvenciók nyűgével Casti bátran a francia filozófus libertin-ek életfelfogását állítja szembe”.

Gáldi nem tartja elég mélyrehatónak Koltay Casti orosz tárgyú szatirikus költeményével, *Gli animali parlanti*-val kapcsolatos elemzését; mind az orosz felvilágosodás, mind a műfaj története szempontjából javasol bizonyos kiegészítéseket.

4. Parini-val részletesen foglalkozik a disszertáció, bár, Gáldi nézete szerint, itt is akadna pótolnivaló; érdemes volna kutatni — Gáldi szerint — Parini emberbaráti tevékenységének körülményeit. A „Parini maggiore” tárgyalása is bonyolult stílustörténeti problémákat vet fel.

5. Gáldi megállapítja, hogy Koltay disszertációjának fontos és jól kidolgozott fejezete foglalkozik Alfierivel. Három ponton javasol kiegészítéseket; szerinte helyes lett volna kommentálni a *Vita* elejének híres szakaszát, amely Alfieri jellemének, magatartásának egyik kulcsa; többet monthatott volna a disszertáció Alfieri tragédiáinak ihletéről, mintáiról, forrásairól s végül megnyugtatóan tisztázni kellett volna Alfieri és a romantika kapcsolatát.

6. Színesen mutatja be Koltay Foscolo életrajzát. E kérdéssel kapcsolatban Gáldi felhívja a szerző figyelmét Foscolo 1808-ban kelt levelére, amely különösen erős színnel mutatja Foscolo demokratizmusát. Erre a levélre Foscolo egyik életrajzírója, Michele Saponaro már 1938-ban felhívta a figyelmet. Koltay művében erre az életrajzra nem történik utalás. Ugyancsak mellőzi a disszertáció Foscolo-nak, az irodalomtörténésznek mélyreható metatátását. Hasonlóképpen hiányzik a disszertációból Foscolo *Sulla lingua italiana* címen 1823-ban tartott 6 előadásának értékelése.

7. Teljesebb lenne — Gáldi szerint — a tárgyalt kérdéstről festett kép mélyreható esztétikai értékelésekkel. „Addig is azonban — fejezi be Gáldi bírálatát — amíg e kívánságunk megvalósul, tisztelettel és megbecsüléssel tekinthetünk Koltay-Kastner irodalomtörténeti törekvéseire, s a doktori fokozat elnyerésének méltó alapjául szolgáló disszertációját a magyarországi olasz filológia jelentős gyarapodásaként kell elkönyvelnünk.”

Koltay-Kastner Jenő válaszában — a disszertáció védelmében — elöljáróul az elhangzott opponensi vélemények elvi kérdéseire válaszol.

Hajnal István kitűnő követelésének, hogy „jól átértett társadalomszervezeteket mutasson be a múltból az irodalomtörténet számára”, olasz vonatkozásban sajnos a történettudomány még nem tett eleget, s ezért meg kellett elégednie a már eddig felderített kutatási anyaggal. E vonatkozásban Koltay a részletek plaszticitására törekedett, nem pedig összefoglaló körvonalakra. Koltay örvend, hogy munkája Hajnal Istvánt opponensi véleménye megfogalmazásakor egy átfogó társadalomrajz megalkotására sarkallta, ennek hiányosságait azonban fájdalommal állapítja meg.

Kardos Tibor elvi kifogásaival szemben Koltay több ellenvetést tesz, s elvi okokból nem tudja elfogadni Kardosnak a címmel kapcsolatos javaslatát: „Kardos Tibor magát a dolgozat címét támadja — írja Koltay — mely kétségtelenül túl hosszú és kiadás esetén változtatásra szorul. Valóban fel lehet úgy fogni, hogy a társadalmi szatíra magában foglalja a politikai bírálatot, bár a kettő elvi síkon talán nem hozható teljesen egy nevezőre, továbbá Metastasio-nál legföljebb burkolt bírálatról lehet szó, de nem szatíráról. A Kardos Tibor által ajánlott *Társadalmi szatíra az olasz felvilágosodás irodalmában* címben ugyanígy szűknek érzem a kifejezés második tagját is, mert Metastasio még nem, Alfieri és Foscolo már nem fér bele egészen a felvilágosodás kategóriájába.”

Részletesen foglalkozik Koltay a disszertációval szemben elhangzott módszertani kifogásokkal. Gáldi a dolgozat egyes fejezeteinek aránytalanságait, valamint bizonyos fontos, sőt közismert adatok kimaradását teszi szóvá. E kifogásokra válaszolva Koltay arra hívja fel a figyelmet, hogy dolgozata a kérdést sem kézikönyvszerűen, sem népszerűsítő stílusban nem tárgyalja,

tézisei bizonyító anyagát a szakember szemszögéből állította össze, a disszertáció fejezeteinek terjedelme tehát nem a tárgyalt író értékjelzője, hanem ahhoz igazodik, hogy mennyi helyre volt szükség a korabeli társadalomhoz való viszonyának megvilágításához. Ami a szakirodalmat illeti, természetesen csak olyan irodalomra hivatkozik, ami számára hozzáférhető volt.

Minthogy a disszertáció általában a kor irodalomtörténetét kívánja nyújtani, bizonyos részletekkel, mint pl. a három Mariannával kapcsolatos szerelem, vagy a tézisekkel össze nem függő nyelvészeti és stílusproblémák itt nem kerültek megvitatásra. Ugyanígy nem tartoznék szorosan a tézisekhez a Gáldi-hiányolta Casti-novellák elemzése sem. Gáldi egyébként olyasmit is hiányol, ami az értekezésben benne van, pl. a Natali-ból idézett levélrészlet, valamint a P. Hazard alapján idézett Giorno részlet. Gáldi hiányolja, hogy a dolgozat megemlíti ugyan Alfieri kapcsolatát a Sturm und Drang-gal, de nem veszi figyelembe Croce-nak erre vonatkozó megjegyzéseit. Koltay meállapítja, hogy munkája 413. sz. jegyzetében ez olvasható: „A Sturm und Dranggal való összefüggés problémáját Croce vetette fel.” Ugyanígy utal a dolgozat Michale Saponaro Foscolo-ról 1938-ban megjelent könyvére, s a tézisek szabta keretek közt Foscolo irodalomtörténeti munkásságáról sem feledkezik meg.

Kardos Tibor néhány bíráló észrevételével Koltay egytért:

„El kell azonban ismernem Kardos Tibor igazát, hogy a „Szatírák” c. fejezet anyaga kaotikusan gazdag s nem engedelmeskedik kellőképpen a rendező akarátának. A benne foglaltak szétágazó változatossága ellenére itt majd módszeresebb előadást kell követnem. Azt is el kell ismernem, s ezt dolgozatom összegezésében meg is mondom, hogy a művek esztétikai értékelésére nem fektettem ezúttal súlyt.”

Kardos Tibor több észrevételét azonban Koltay nem tudja elfogadni. Részletesen bizonyítja, hogy a Kardos Tibor által vulgarizálásként elkönyvelt néhány megállapítása legfeljebb csak a homályos fogalmazás miatt vitatható. Ugyanígy Goldoni egész életművét csupán a közvetett társadalombírálat fogalomkörébe tartozónak érzi, ezért szorítkozik művében csupán annak megállapítására, hogy a közvetlen társadalombírálat Goldoni-nál legfeljebb *Il feudatorio* c. komédiájában lelhető meg.

Azt sem fogadja el, hogy műve a szabadkőművesség szerepét a XVIII. században lebecsülné. Részletesen kifejti, mi volt a szabadkőművesség szerepe az általa tárgyalt irodalomtörténeti korszakban és megállapítja, hogy az itáliai szabadkőművesség „csak 1830 táján, a risorgimento korának kezdetén jut fontos szerephez”.

Koltay megköszöni opponenseinek a termékeny problémafelvetéseket, majd néhány részletkérdés kapcsán (Parini style sublimejének ironikus funkciója, Carlo Porta munkássága és vele kapcsolatban Mozart két operája, a Sterne—Byron—Passeroni összefüggés stb.) megmagyarázza a disszertáció helyes álláspontját.

Kardos Tibor opponens a jelölt válaszát kielégítőnek tartja és a vitához csupán azért szól újból hozzá, hogy Hajnal István opponensi véleményéhez fűzzön megjegyzéseket. „E vélemény — mondja Kardos — bár részleteiben rendkívül érdekes és fontos adatokat adott, teljességgel nélkülözi a marxizmus történeti szemléletét s ezen felül, úgy érzem, hogy elfogult az olasz társadalommal és irodalommal szemben. Lehetetlenség csak hanyatlónak nevezni egy olyan századot, amelyből egy-két évtized múlva a romantika egyik leghatalmasabb és legelőrejutatóbb alkotása származik — Manzoni »Promessi sposi«

ja. Úgy érzem, hogy Hajnal professzor a hanyatló arisztokratikus társadalom szemüvegén keresztül nézte az olasz társadalmat.”

Gáldi László szükségesnek tartja néhány megjegyzést fűzni Koltay-Kastner Jenő válaszához. A stílus és a nyelv kérdését éppen egy olyan irodalom keretében, ahol a stilisztikai magatartás már majdnem társadalmi állásfoglalás számba megy, semmi esetre sem tartja mellőzhető, vagy elhanyagolható tényezőnek. Metastasio esetében döntően fontosnak tartja például azt, hogy merész mondanivalóját az olasz klasszicizmus nyelvi formáiba önti. Hasonló körülményeket kell Parini esetében is fontolóra venni.

Ama bizonyos Metastasio-levél kapcsán (Bírálat, 5. lap) Gáldi a következőt állapítja meg: nem azt kifogásolta, hogy Koltay nem idézte, hanem azt, hogy nem *olaszul* idézte. Alfierivel vonatkozásban bírálatában csak annyit állapított meg, hogy Van Tieghem ismert kézikönyvében Alfieriről nem szól. A fenti megjegyzések — ezzel zárja Gáldi a válaszhoz fűzött észrevételeit — semmiképp sem csökkentik a válasz értékét.

A vita alapján a bírálóbizottság a következő egyhangú határozatban értékelte Koltay-Kastner Jenő professor munkáját:

„Koltay-Kastner Jenő disszertációja a magyar italianisztika jelentős gyarapodása és a szerző tudományos múltjának méltó folytatása abban a tekintetben, hogy helyes tudományos módszerrel és a marxizmus—leninizmus alkotó tudományos szemléletének alapjáról világítja meg témáját és ezért jelentős új eredményekre jut.

A Bizottság javasolja, hogy a munkát az opponensi vélemények lényegesebb pontjai figyelembevételével (a tárgyalt művek irodalmi-esztétikai elemzése, a történeti-társadalmi elemzés elmélyítése) a szerző egészítse ki. A Bizottság kívánatosnak tartja, hogy a mű lehetőleg olasz nyelven jelenjék meg.”

A vitát összefoglalta:

Lutter Tibor

a Bizottság titkára

LENGYEL BÉLA: „A SZOVJET IRODALOM MAGYARORSZÁGON A FELSZABADULÁS ELŐTT” CÍMŰ KANDIDÁTUSI DISSZERTÁCIÓJÁNAK VITÁJA*

A Tudományos Minősítő Bizottság 1956. június 25-én tartotta Lengyel Béla kandidátusi disszertációjának vitáját. A bíráló bizottság elnöke: Bóka László, az MTA lev. tagja, titkára: Kispéter András, az irodalomtudomány kandidátusa, tagjai: Király István, az irodalomtudomány kandidátusa, Nagy Péter, az irodalomtudomány kandidátusa és Turóczi-Trostler József akadémikus voltak. Opponentek: Kardos László, az irodalomtudomány doktora és Sziklay László, az irodalomtudomány kandidátusa.

Elsőnek Kardos László olvasta fel opponensi véleményét. Elismerően nyilatkozott Lengyel Béla alapos, lelkiismeretes munkájáról, melyet disszertációja anyagának összegyűjtése terén végzett. A dolgozat legfőbb érdeme

* A vita teljes anyaga megtalálható az Irodalomtörténeti Intézet Könyvtárának — az Eötvös Könyvtárnak — archívumában.